04.3 Στη διαφήμιση όλα είναι δυνατά

Εγκλίσεις : Προστακτική

Η Προστακτική δείχνει την πράξη του ρήματος ως προσταγή, παράκληση, προτροπή. Η Προστακτική υπάρχει στον Ενεστώτα και τον Αόριστο.

Παράδειγμα : Φύγε. Άκουσέ με. Βοήθησέ με, φίλε μου.

Μαζί με την Οριστική και την Υποτακτική λέγονται Προσωπικές Εγκλίσεις, γιατί έχουν ξεχωριστούς τύπους για τα τρία πρόσωπα κάθε αριθμού. Η Προστακτική έχει ξεχωριστούς τύπους μόνο για το 2ο και το 3ο πρόσωπο κάθε αριθμού.

Επίθετα σε -ής -ιά -ί

Επίθετα

Επίθετα είναι οι λέξεις που δείχνουν τι λογής είναι τα ουσιαστικά που συνοδεύουν και δείχνουν τι ποιότητας είναι ή τι ιδιότητα έχουν.

Επίθετα σε –ής –ιά –ί

Τα επίθετα αυτά δηλώνουν πάντα χρώμα.

Τονίζονται σε όλες τις πτώσεις όπως η ονομαστική ενικού αριθμού του αρσενικού.

Το -η του αρσενικού διατηρείται μόνο στην ονομαστική, αιτιατική και κλητική του ενικού αριθμού. Στις άλλες πτώσεις μετατρέπεται σε -ι.

	Ενικός αριθμός		
Ον.	ο σταχτής	η σταχτιά	το σταχτί
Γεν.	του σταχτή / του σταχτιού	της σταχτιάς	του σταχτιού
Αιτ.	τον σταχτή	τη σταχτιά	το σταχτί
Κλ.	– σταχτή	– σταχτιά	– σταχτί
	Πληθυντικός αριθμός		
Ον.	οι σταχτιοί	οι σταχτιές	τα σταχτιά
Γεν.	των σταχτιών	των σταχτιών	των σταχτιών
Αιτ.	τους σταχτιούς	τις σταχτιές	τα σταχτιά
Κλ.	– σταχτιοί	– σταχτιές	– σταχτιά

Όπως το επίθετο σταχτής - σταχτιά - σταχτί κλίνονται και τα : βυσσινής, θαλασσής, καφετής, κεραμιδής, τριανταφυλλής, χρυσαφής κ.ά.

Επίθετα - Παραθετικά επιθέτων

ο Καρπενήσι είναι **ωραία** πόλη, η Κέρκυρα είναι **ωραιότερη**, ενώ η Ρόδος **ωραιότατη**.

Οι τρεις αυτοί τύποι, οι οποίοι μας δείχνουν το διαφορετικό βαθμό μιας ιδιότητας ενός ουσιαστικού, λέγονται **βαθμοί του επιθέτου**.

Οι βαθμοί του επιθέτου είναι τρεις. Ο πρώτος (**ωραία**) λέγεται **θετικός**, ο δεύτερος (**ωραιότερη**) λέγεται **συγκριτικός** και ο τρίτος (**ωραιότατη**) λέγεται **υπερθετικός**. Ο συγκριτικός και ο υπερθετικός βαθμός ενός επιθέτου λέγονται **παραθετικά του επιθέτου**.

Από τα παραπάνω παραδείγματα καταλαβαίνουμε ότι:

α) Ένα επίθετο είναι θετικού βαθμού, όταν το ουσιαστικό που συνοδεύει **έχει απλώς μια ιδιότητα**, ποιότητα ή ένα γνώρισμα: π.χ. έξυπνο παιδί.

β)Ένα επίθετο είναι συγκριτικού βαθμού, όταν το ουσιαστικό που συνοδεύει **έχει, σε σύγκριση με ένα άλλο, μια ιδιότητα ή ποιότητα σε μεγαλύτερο βαθμό** από αυτό: π.χ. Ο Τάκης είναι ψηλότερος από το Γιώργο.

γ) Ένα επίθετο είναι υπερθετικού βαθμού, όταν το ουσιαστικό που συνοδεύει **έχει μια ποιότητα ή παρουσιάζει μια ιδιότητα σε πολύ μεγάλο βαθμό**: π.χ. Τα αβγά αυτά είναι φρεσκότατα. Ο ζωγραφικός αυτός πίνακας είναι ωραιότατος.

Ο υπερθετικός βαθμός των επιθέτων διακρίνεται σε δύο είδη: στον απόλυτο υπερθετικό και στον σχετικό υπερθετικό βαθμό.

α. Ένα επίθετο βρίσκεται σε απόλυτο υπερθετικό βαθμό, όταν αυτό **έχει μια ιδιότητα ή μια ποιότητα σε πολύ μεγάλο βαθμό, χωρίς να το συγκρίνουμε με κάποιο άλλο**: π.χ. Το τριαντάφυλλο αυτό είναι ωραιότατο.

β. Ένα επίθετο βρίσκεται σε σχετικό υπερθετικό βαθμό, όταν αυτό **έχει μια ιδιότητα ή ποιότητα σε μεγαλύτερο βαθμό απ' ό,τι όλα τα άλλα όμοιά του**: π.χ. Ο Έβρος είναι ο μεγαλύτερος απ' όλους τους ποταμούς της Ελλάδας.

Σημείωση: Στον συγκριτικό βαθμό το πρώτο ουσιαστικό αποτελεί τον πρώτο όρο της σύγκρισης και το δεύτερο, που συγκρίνεται με το πρώτο, αποτελεί τον δεύτερο όρο της σύγκρισης: π.χ. Η ανθισμένη αμυγδαλιά είναι ομορφότερη από τη μηλιά : αμυγδαλιά α΄ όρος σύγκρισης, μηλιά β΄ όρος σύγκρισης

Όταν ο δεύτερος όρος της σύγκρισης εννοείται εύκολα, τότε, συνήθως, παραλείπεται: π.χ. Στο μάθημα αυτό έγραψα καλύτερα. (Εννοείται από ό,τι στα άλλα).

Σχηματισμός των παραθετικών

Για τον σχηματισμό των παραθετικών των επιθέτων υπάρχουν δύο τρόποι:
ο μονολεκτικός, δηλαδή με μία λέξη, και ο περιφραστικός, με περισσότερες λέξεις.

Μονολεκτικός τρόπος : Σύμφωνα με τον πρώτο τρόπο για τον σχηματισμό του συγκριτικού βαθμού χρησιμοποιούμε τις καταλήξεις -**ότερος** (για το αρσενικό), -**ότερη** (για το θηλυκό) και -**ότερο** (για το ουδέτερο) και για τον σχηματισμό του υπερθετικού, αντίστοιχα τις καταλήξεις -**ότατος**, -**ότατη**, -**ότατο**.

Περιφραστικός τρόπος : Χρησιμοποιούμε για μεν τον συγκριτικό βαθμό **τον θετικό βαθμό του επιθέτου, αφού βάλουμε μπροστά το (ποσοτικό) επίρρημα πιο** (πιο ωραίος), **για δε τον υπερθετικό, τον συγκριτικό βαθμό του επιθέτου, αφού βάλουμε μπροστά το ανάλογο άρθρο ο, η, το** (ο πιο ωραίος).

Τέλος, για τον **απόλυτο υπερθετικό** χρησιμοποιούμε **τον θετικό βαθμό και το ποσοτικό επίρρημα πολύ**.

Σχηματισμός Θετικού και Συγκριτικού Βαθμού		
Θετικός Βαθμός	**Μονολεκτικός Συγκριτικός Βαθμός**	**Περιφραστικός Συγκριτικός Βαθμός**
ωραίος ωραία ωραίο	ωραιότερος ωραιότερη ωραιότερο	πιο ωραίος πιο ωραία πιο ωραίο
πλούσιος πλούσια πλούσιο	πλουσιότερος πλουσιότερη πλουσιότερο	πιο πλούσιος πιο πλούσια πιο πλούσιο
χρήσιμος χρήσιμη χρήσιμο	χρησιμότερος χρησιμότερη χρησιμότερο	πιο χρήσιμος πιο χρήσιμη πιο χρήσιμο

Σχηματισμός Υπερθετικού Βαθμού			
Μονολεκτικός Σχετικός Υπερθετικός	**Περιφραστικός Σχετικός Υπερθετικός**	**Απόλυτος Υπερθετικός**	**Περιφραστικός Απόλυτος Υπερθετικός**
ο ωραιότερος η ωραιότερη το ωραιότερο	ο πιο ωραίος η πιο ωραία το πιο ωραίο	ωραιότατος ωραιόότατη ωραιότατο	πολύ ωραίος πολύ ωραία πολύ ωραίο

ο πλουσιότερος η πλουσιότερη το πλουσιότερο	ο πιο πλούσιος η πιο πλούσια το πιο πλούσιο	ακριβότατος ακριβότατη ακριβότατο	πολύ ακριβός πολύ ακριβή πολύ ακριβό
ο χρησιμότερος η χρησιμότερη το χρησιμότερο	ο πιο χρήσιμος η πιο χρήσιμη το πιο χρήσιμο	χρησιμότατος χρησιμότατη χρησιμότατο	πολύ χρήσιμος πολύ χρήσιμη πολύ χρήσιμο

Παρατήρηση:

Επίθετα με κατάληξη -ύς -ιά - ύ σχηματίζουν τον συγκριτικό βαθμό σε -ύτερος - ύτερη -ύτερο και τον υπερθετικό σε -ύτατος - ύτατη -ύτατο.

Επίθετα με κατάληξη -ής -ής -ές σχηματίζουν τον συγκριτικό βαθμό σε -έστερος -έστερη -έστερο και τον υπερθετικό σε -έστατος -έστατη - έστατο.

Παραθετικά Επιρρημάτων

Τα φυτά στον ήλιο αναπτύσσονται καλύτερα.

Στην παραπάνω πρόταση το επίρρημα καλύτερα μας δείχνει ότι σε σύγκριση με τη σκιά, τα φυτά αναπτύσσονται καλύτερα. Η λέξη καλύτερα είναι παραθετικό του επιρρήματος καλά.

Παραθετικά, λοιπόν**, έχουν και τα επιρρήματα**.

Για τον σχηματισμό του συγκριτικού βαθμού τους χρησιμοποιείται σ' αυτά η κατάληξη -ότερα, -ύτερα ή -έστερα και για τον υπερθετικό η κατάληξη -ότατα, -ύτατα ή -έστατα: π.χ.

	Θετικός	Συγκριτικός	Υπερθετικός
	ωραία	ωραιότερα	ωραιότατα
	ψηλά	ψηλότερα	ψηλότατα
	βαθιά	βαθύτερα	βαθύτατα
	ευγενικά	ευγενέστερα	ευγενέστατα
	καλά	καλύτερα	άριστα
	λίγο	λιγότερα	ελάχιστα
	νωρίς	νωρίτερα	—

Συνώνυμα - Αντώνυμα – Συμφράσεις

Η οδός Ναϊάδων είναι μια κεντρική λεωφόρος του Παλαιού Φαλήρου.

Στην παραπάνω πρόταση οι λέξεις οδός και λεωφόρος έχουν **την ίδια <u>περίπου</u> σημασία**. Οι λέξεις αυτές λέγονται **συνώνυμα**. Τα συνώνυμα έχουν την ίδια ή περίπου την ίδια σημασία, παρουσιάζοντας κάποιες μικροδιαφορές. Τέτοια συνώνυμα είναι και οι εξής λέξεις:

συντροφιά - παρέα / γελαστός - χαρούμενος / μπαστούνι - ραβδί - γκλίτσα / δρόμος - μονοπάτι - στενό - στράτα / βλέπω - κοιτάζω - θωρώ - παρακολουθώ - παρατηρώ / αγάπη - αφοσίωση - λατρεία / συμπάθεια - φιλία - στοργή / στενοχωριέμαι - λυπάμαι / κελαηδώ - τραγουδώ - ψάλλω / χτυπώ - βαρώ - βροντώ / φεύγω - αναχωρώ /επιστρέφω - γυρίζω/λαλιά - ομιλία - λόγος.

Τι ώρα **αρχίζει** η παράσταση και τι ώρα **τελειώνει** ;

Στην παραπάνω πρόταση οι λέξεις: αρχίζει και τελειώνει **έχουν αντίθετη έννοια**. Γι' αυτό οι λέξεις αυτές λέγονται **αντώνυμα** ή **αντίθετα**.

Παραδείγματα : άδειος - γεμάτος, ψηλά -χαμηλά, μεγάλος - μικρός, ανοίγω - κλείνω, πλούσιος - φτωχός, πρόθυμος - απρόθυμος, πλειοψηφία - μειοψηφία, φιλότιμος - αφιλότιμος, δικαιοσύνη - αδικία, έρχομαι - φεύγω, σκληρό - μαλακό, πολύ - λίγο, ευγενής - αγενής, πηγαίνω - επιστρέφω, άφιξη - αναχώρηση, εύγευστος - άγευστος, πλαστό - γνήσιο, μακρια - κοντά, εύκολα - δύσκολα, αργά - γρήγορα

Συνήθως **ονομάζουμε συμφράσεις δύο λέξεις που τις συναντάμε συχνά μαζί**, όπως «σοκολάτα γάλακτος», και εκφράσεις τις φράσεις που οι λέξεις τους σχηματίζουν ένα σύνολο με ιδιαίτερο νόημα, όπως «(πλέει) σε πελάγη ευτυχίας» ή «τι τραβάει η όρεξή σας;» (Δεν μπορούμε να καταλάβουμε το νόημα της έκφρασης μόνο από τη σημασία του ρήματος «τραβάω» και τη σημασία του ουσιαστικού «όρεξη».)